

Position paper toepassen granuliet

Het project 'Over de Maas' is gelegen in de uiterwaarden van de Maas ter hoogte van Alphen, waar het winnen van bouwgrondstoffen als zand, grind en klei wordt gecombineerd met natuurontwikkeling en rivierverruiming. Initiatiefnemer Over de Maas CV ontwikkelt met dit project 275 ha riviergebonden natuur en zorgt voor 148 mm waterstandsdeling op de Maas, beide doelstellingen van de overheid. Dit is een privaat project dat volledig bekostigd wordt uit de verkoop van de vrijkomende bouwgrondstoffen. De eerste stappen naar de planontwikkeling dateren al uit begin jaren '90, eind 2021 staat de oplevering gepland.

Over de Maas CV richt zich bij de uitvoering op geldende wet- en regelgeving en neemt een open houding aan in het omgaan met omwonenden, politiek, bestuurders en media. Voor overleg en andere toelichting is iedereen altijd welkom.

De positie van Over de Maas CV in de huidige maatschappelijke discussie inzake het toepassen van granuliet is samen te vatten in drie punten:

1. Herinrichting is een onlosmakelijk onderdeel van delfstoffenwinning
2. Wet- en regelgeving borgt de bescherming van mens en natuur, ook in Over de Maas
3. Wij betreuren de maatschappelijke onrust en maken ons zorgen over recente activistische initiatieven

Ad 1. Herinrichting is een onlosmakelijk onderdeel van delfstoffenwinning

Nederland beschikt als rivierdelta weliswaar in ruime mate over geschikte bouwgrondstoffen in haar bodem, maar het vinden van een geschikte locatie om deze te ontgraven is een langdurig proces waarbij met vele factoren rekening gehouden dient te worden. De eerste voorbereidingen die uiteindelijk hebben geleid tot de aanwijzing van het plan 'Over de Maas' dateren al vanaf begin jaren '90. Een uitgebreide Mer-procedure van 3-4 jaar is onderdeel geweest van het planproces. Uiteindelijk is er een zorgvuldig samengesteld herinrichtingsplan (<https://www.overdemaas.com/praktische-informatie/plankaart-over-de-maas/viewdocument>) ontwikkeld waarbij met alle relevante aspecten en effecten rekening is gehouden en is de uitvoering in januari 2010 van start gegaan. Belangrijk aspect van dit herinrichtingsplan is het deels ondieper maken van de plassen die ontstaan na de primaire winning van zand, grind en klei. Reden daarvoor is het creëren van een grotere diversiteit waaronder het vergroten van de oeverlengte, het optimaal gebruik maken van eb en vloed, meer afwisseling van schrale oevers en eilanden met meer voedselrijkere hoger gelegen terreindelen. Deze verplichting tot herinrichting is ook vastgelegd in alle voor het project benodigde vergunningen en geborgd met bankgaranties. Slechts 30% van de oppervlakte van de door de winning ontstane plassen wordt verondiept, de resterende 70% blijft diep (25-30m). Desalniettemin gaat het om een groot volume dat nodig is om van de diepe winplassen tot het vereiste eindresultaat te komen, namelijk ruim 11 miljoen m³.

Om hiervoor een fors deel van de vrijkomende hoogwaardige en schaarse bouwgrondstoffen te gebruiken die nu juist de aanleiding waren voor het initiëren van dit project zou verre van duurzaam zijn. De behoefte aan die bouwgrondstoffen is gelet op de enorme bouwopgave onverminderd hoog en inefficiënt gebruik ervan zou leiden tot ongewenste verspilling.

Ad 2. Wet- en regelgeving borgt de bescherming van mens en natuur, ook in Over de Maas

Om verspilling van bouwgrondstoffen te voorkomen wordt bij de herinrichting van Over de Maas aangesloten bij het Besluit Bodemkwaliteit. Dit is uitstekende wet- en regelgeving die het nuttig hergebruik van grond en bagger regelt. Het verondiepen van winplassen is een aangewezen mogelijkheid die als nuttig en doelmatig kan worden beschouwd mits er een gedegen plan aan ten grondslag ligt en de kwaliteit van de toe te passen grond en bagger voldoet aan de gestelde eisen. Dat past ook geheel in het streven naar het zoveel mogelijk hergebruiken van grondstoffen en het beperken van afvalstromen.

Het toepassen van extern materiaal is gestart in 2014. Over de Maas CV heeft daarbij gewerkt volgens de voorgeschreven procedures in het Besluit bodemkwaliteit en de daarbij behorende Regeling. Dat betekent dat bij alle toegepaste partijen sprake is geweest van een verklaring door het bevoegd gezag, in casu Rijkswaterstaat Zuid Nederland, dat de bij de partij behorende bewijsmiddelen (partijkeuring, certificaat of waterbodemonderzoek) toereikend zijn. Uit extern onderzoek dat in 2019 in opdracht van de gemeente is uitgevoerd door adviesbureau RPS is dat ook gebleken.

Met de gemeente West Maas en Waal is in 2018 aanvullend overeengekomen dat maximaal 50% van het benodigde volume voor de herinrichting van externe herkomst zal zijn, d.w.z. maximaal 5,5 miljoen m³. Naast deze kwantitatieve beperking is in kwalitatieve zin afgesproken dat er niet alleen bagger met klasse B of grond met klasse Industrie mag worden aangevoerd, maar dat ook een aanzienlijk aandeel moet bestaan uit klasse A, Wonen of Achtergrondwaarde (AW). Tenslotte is afgesproken dat we in dit dynamische riviersysteem een leeflaag zullen aanbrengen van 3m dik in plaats van de vereiste 0,5m.

Handhavers van Rijkswaterstaat doen regelmatig controles en ook Over de Maas CV voert zelf met regelmaat controle uit middels monsternamen van aangevoerde partijen bagger en grond. Ook vindt sinds 2019 monitoring plaats van het oppervlaktewater in de plas in vergelijking tot de Maas en de in de plas uitstromende Wetering. Er zijn daarbij geen afwijkingen ten opzichte van de te verwachten kwaliteit geconstateerd.

Er is op dit moment een hoeveelheid van 2,85 miljoen m³ grond en bagger van elders aangevoerd. De verwachting is dat, o.a. vanwege de beperkingen die zijn ontstaan vanwege de PFAS-problematiek en gelet op de einddatum van het project (31 december 2021), in totaal niet meer dan 3,7 miljoen m³ grond en bagger van externe herkomst zal kunnen worden aangevoerd.

Granuliet valt in de categorie grond en is voorzien van een door de overheid erkend certificaat voor kwaliteitsklasse AW hetgeen wil zeggen: schoon materiaal. Reeds in 2016 is granuliet ingezet bij de herinrichting van dit project en die delen van het project zijn inmiddels al enkele jaren gereed en door de natuur in bezit genomen.

Gelet op de aanvullende afspraken die zijn gemaakt omtrent de kwaliteit en kwantiteit van het toe te passen externe materiaal en de inmiddels opgedane ervaring past granuliet uitstekend. De toepassing van granuliet is eind oktober 2019 daarom hervat nadat het bevoegd gezag daarvoor het sein op groen had gezet. Uitslagen van controlemonsters die sindsdien zijn gedaan bevestigen telkens weer de AW-kwaliteit van granuliet. Toepassing vindt plaats op grotere diepte en in de kern van de herinrichting en zal straks worden voorzien van een leeflaag van vele meters dikte bestaande uit zand en klei uit het eigen project.

Ad 3. Wij betreuren de maatschappelijke onrust en maken ons zorgen over recente activistische initiatieven

Het winnen van bouwgrondstoffen als zand, grind en klei dient een belangrijk maatschappelijk doel. Het nuttig toepassen van herbruikbare grond en bagger bij de herinrichting van winlocaties past daarbij mits voldaan wordt aan de daarbij behorende zorgvuldigheid.

Eenmaal in uitvoering wordt ieder project, ook Over de Maas, geconfronteerd met onbedoelde effecten. Concreet voorbeeld is hierin de oppervlaktevervuiling in 2018 waarop we onvoldoende waren voorbereid. Over de Maas CV heeft snel en adequaat gehandeld en verbeterlagen doorgevoerd. Dat incident heeft ons op een hoger niveau van waakzaamheid en alert handelen gebracht. Aanpassing van regelgeving heeft inmiddels geleid tot verbeteringen in de totale keten van ontdoener tot toepasser en dat is een belangrijk winstpunt.

Sinds de start van het project Over de Maas heeft Over de Maas CV tientallen informatierondes voor betrokkenen in de directe omgeving verzorgd. Maar we zien nu dat, met name in een ruimere kring dan de directe projectomgeving, de stemming en houding grimmiger wordt, tot aan activisme toe. Dit is wat ons betreft niet de weg om er met elkaar uit te komen. Wij roepen een ieder op over de eigen schaduw heen te stappen en een dialoog met elkaar aan te gaan, en op basis van inhoudelijke standpunten en feiten te komen tot consensus over een succesvolle afronding van het project Over de Maas.

Herman van der Linde
06-25077896
hvanderlinde@nederzand.nl